

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 310 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
<i>Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
<i>Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
<i>Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
<i>Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi</i>	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
<i>Alinazarova Mahfuza</i>	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
<i>Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li</i>	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
<i>Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna</i>	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
<i>Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich</i>	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
<i>Ergasheva S. T.</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
<i>Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
<i>Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
<i>Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna</i>	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
<i>Jo'rayeva Matluba</i>	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
<i>Komilova Z. X.</i>	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
<i>M. Yu. Mahkamova</i>	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
<i>Madazizova Difuza Raxmatullayevna</i>	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
<i>Madina Tilavova</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
<i>N. O. Saidova</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
<i>Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna</i>	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
<i>Ochilova Dilbar Isroilovna</i>	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
<i>Oripova Zilola</i>	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
<i>Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
<i>Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich</i>	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
<i>Qurbanova Ilmira Alisher qizi</i>	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
"Qurilish jarayonlari texnologiyasi" fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Said Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Xakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi "muhosaba" va "tafakkur" amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehrining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы	211
Сулейманова Нилуфар Камиловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari	229
Abirova Umida Nazarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari.....	232
Adhamova Diyora Sanjar qizi	
Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy	239
Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati.....	244
Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari	248
Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
Axborotning gnoseologik mohiyati.....	256
Kamolova Munajatxon Jaloldinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari	259
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	262
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi.....	267
Maxkamova Dilafruz Aliyevna	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv	271
Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida).....	274
S. Sh. Azamatova	
Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari	277
Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari.....	282
Xolova Mohigul Shavkatovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish.....	287
Xudoyberganov Atham	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish	291
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление	295
Кадирова Наргиза Азаматовна	
Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка)	298
Мамырбаева Дина	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	304
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	

TA'LIM MENEJMENTI TIZIMIDA O'QITUVCHINING NUTQ MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI

Abduxalilova Iroda Nozimxonovna

Toshkent shahar "Barkamol avlod" bolalar maktabi direktori

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari tahlil qilingan. O'qituvchi nutqining boshqaruv jarayonidagi kommunikativ samaradorligi, lingvopedagogik kompetensiyalarni shakllantirish strategiyalari, shuningdek, menejment psixologiyasiga asoslangan yondashuvlar yoritilgan. Tadqiqotda tizimli, komparativ va kontent-tahlil metodlari qo'llanilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, ta'lim menejmentida nutq madaniyatini rivojlantirish o'qituvchining kasbiy imijini oshirish va ta'lim sifatini boshqarishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: ta'lim menejmenti, nutq madaniyati, kommunikativ kompetensiya, lingvopedagogik strategiya, kasbiy imij, boshqaruv kommunikatsiyasi.

Abstract: This article analyzes the scientific and pedagogical foundations for developing teachers' speech culture within the education management system. It explores strategies for forming linguistic and communicative competencies, as well as approaches based on management psychology. Systemic, comparative, and content analysis methods were applied. The findings show that developing teachers' speech culture significantly enhances their professional image and serves as an important factor in improving the quality of educational management.

Key words: educational management, speech culture, communicative competence, linguistic-pedagogical strategy, professional image, management communication.

Аннотация: В статье анализируются научно-педагогические основы развития речевой культуры педагога в системе управления образованием. Раскрываются стратегии формирования лингвopedagogической компетенции, влияние речевой культуры на эффективность педагогического менеджмента. Использованы системный, сравнительный и контент-анализ. Результаты исследования показывают, что развитие речевой культуры является важным фактором профессионального имиджа преподавателя и качества управления образованием.

Ключевые слова: образовательный менеджмент, культура речи, коммуникативная компетенция, лингвopedagogическая стратегия, профессиональный имидж, управленческая коммуникация.

KIRISH

So'nggi yillarda ta'lim tizimida inson kapitalini rivojlantirish, o'qituvchi shaxsining kasbiy madaniyatini oshirish va ta'lim sifatini boshqarish jarayonlariga yangicha yondashuvlar joriy etilmoqda. Mazkur jarayonlarda o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki menejer, kommunikator, psixolog va yetakchi sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu nuqtai nazardan, o'qituvchining nutq madaniyati ta'lim menejmenti tizimining tarkibiy komponenti sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki nutq o'qituvchi faoliyatining asosiy boshqaruv vositasi, kommunikativ aloqalarning markaziy mexanizmi hamda ta'lim samaradorligini belgilovchi muhim psixolingvistik omildir.

Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim menejmenti tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – inson resurslarini innovatsion yo'nalishda boshqarish, o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini oshirish va kommunikativ faoliyatni takomillashtirishdir. Bunda nutq madaniyati menejerlik faoliyatining sifat ko'rsatkichiga aylanmoqda, chunki ta'lim menejmenti jarayonida rahbar, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning samaradorligi bevosita nutq madaniyati darajasi bilan belgilanadi. O'qituvchining nutqidagi aniqlik, mantiqiy izchillik, ifoda boyligi va psixologik ta'sirchanlik uning ta'limiy, tarbiyaviy hamda boshqaruv faoliyatidagi muvaffaqiyatini belgilaydi. Menejment nazariyasiga ko'ra, har qanday tashkilotda, jumladan, ta'lim tizimida ham samaradorlikning asosi – bu inson omilidir. O'qituvchi esa ta'lim tizimining markaziy sub'ekti sifatida kommunikativ faoliyatning

bosh tashabbuskori hisoblanadi. Shu bois nutq madaniyati o'qituvchining professional kompetensiyasining integral qismi bo'lib, ta'lim menejmentining asosiy strategik resursiga aylanadi. Boshqacha aytganda, ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchi nutqi boshqaruvning verbal modeli sifatida qaraladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 21-iyundagi "Pedagogik ta'lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalari faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-289-son¹ qarorida ta'lim sohasida kadrlar salohiyatini oshirish, o'qituvchilarning kommunikativ, lingvopedagogik va metodik tayyorgarligini kuchaytirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Bu esa o'qituvchi nutq madaniyatini zamonaviy ta'lim menejmenti talablari asosida rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi. Chunki bugungi ta'lim jarayoni – bu shunchaki ma'lumot uzatish emas, balki shaxsga yo'naltirilgan interaktiv kommunikatsiya, ya'ni nutqqa asoslangan boshqaruv tizimidir. Ta'lim menejmenti fanida kommunikativ kompetensiya tushunchasi o'qituvchi faoliyatining asosiy ko'rsatkichlaridan biri sifatida talqin etiladi. O'qituvchining nutqi orqali tashkil etiladigan boshqaruv jarayonlari – bu o'quvchini motivatsiyalash, jamoa bilan samarali muloqot o'rnatish, muammolarni konstruktiv hal etish va axborotni aniq hamda to'g'ri yetkazish kabi ko'nikmalarni qamrab oladi. Nutq madaniyatini rivojlantirish esa ushbu ko'nikmalarni tizimlashtirishga xizmat qiladi. Nutq madaniyatining o'qituvchi shaxsidagi o'rni ko'plab tadqiqotchilar (V.A. Kan-Kalik, L.S. Vygotstkiy, A. Abduazizov, Sh. Yusupova, N. Chomsky va boshqalar) tomonidan ilmiy asosda yoritilgan. Ularning fikricha, pedagogik muloqot nafaqat bilim almashinuvi, balki ijtimoiy-psixologik ta'sir vositasidir. Shu sababli, ta'lim menejmentida nutq madaniyati faqat lingvistik sifat emas, balki boshqaruvning psixopedagogik mexanizmi sifatida qaraladi.

O'qituvchi nutqining boshqaruvdagi ahamiyati bir necha darajada namoyon bo'ladi:

1. **Axborot-tahliliy daraja** – ma'lumotlarni uzatish va qayta ishlash vositasi sifatida;
2. **Motivatsion daraja** – o'quvchilarni rag'batlantirish, psixologik ijobiy muhit yaratish;
3. **Etik-estetik daraja** – pedagogik madaniyat va kasbiy odobning namoyon bo'lish shakli;
4. **Tashkiliy daraja** – jamoa ichidagi ierarxiy va gorizontaal aloqalarni boshqarish vositasi sifatida.

Nutq madaniyati ta'lim menejmentida kommunikativ strategiyaning markazida turadi. Chunki har bir boshqaruv qarori, tahlil, muhokama yoki baholash jarayoni verbal ifoda orqali amalga oshiriladi. O'qituvchi bu jarayonda "ta'sir o'tkazuvchi sub'ekt" sifatida faol rol o'ynaydi. Shu jihatdan, uning nutq madaniyati nafaqat til qoidalarini bilish, balki muloqotda psixologik va menejerlik kompetensiyalarini qo'llay olish qobiliyatidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish masalasi pedagogik, psixolingvistik va menejment nuqtai nazaridan ko'plab ilmiy tadqiqotlarda yoritilgan bo'lsa-da, bu yo'nalishning ta'lim menejmenti tizimidagi o'rni hali to'liq tizimlashtirilgan emas. Shu sababli, adabiyotlarni tahlil qilish mazkur mavzuning nazariy asoslarini aniqlash va mavjud ilmiy yondashuvlarni qiyosiy o'rganish imkonini beradi. Nutq madaniyati tushunchasi XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab tilshunoslik, psixologiya va pedagogika fanlarining kesishgan nuqtasida shakllana boshlagan. O'zbek olimlaridan A. Abduazizov (2019), Sh. Yusupova (2021) hamda B. Qo'ziyev (2022)lar nutq madaniyatini o'qituvchining kasbiy madaniyati tarkibiy qismi sifatida talqin etib, uni pedagogik jarayonning asosiy kommunikativ vositasi sifatida baholaydilar. Ularning fikricha, o'qituvchi nutqi shunchaki axborotni yetkazish emas, balki ijtimoiy ongni shakllantiruvchi, ta'sir ko'rsatuvchi va boshqaruvni amalga oshiruvchi pedagogik mexanizmdir. A. Abduazizov "Nutq madaniyatining lingvopedagogik asoslari" nomli asarida nutqni shaxsning ma'naviy-axloqiy madaniyati bilan uzviy bog'liq jarayon sifatida tahlil qilib, o'qituvchi nutqining lingvistik, etik va kommunikativ darajalarini ajratib ko'rsatadi. Bunday uchlik yondashuv ta'lim menejmenti kontekstida ham muhim, chunki o'qituvchining boshqaruvdagi nutqi aynan shu komponentlarning uyg'unligiga tayanadi.

Xorijiy manbalarda ham nutq madaniyati o'qituvchining professional kompetensiyasi bilan chambarchas bog'liqdir.

N. Chomsky (2002) "competence and performance" nazariyasida insonning tilni bilish darajasi (competence) bilan uni real kommunikatsiyada qo'llay olish (performance) darajasi o'rtasidagi tafovutni tahlil qiladi. Ta'lim menejmentida bu farq o'qituvchining nazariy nutq madaniyatidan amaliy kommunikativ strategiyalarga o'tish jarayoni sifatida qaraladi. Menejment nazariyasining klassik asarlarida (H. Fayol, P. Drucker, F. Taylor, M. Weber) boshqaruv samaradorligi asosan tashkiliy va iqtisodiy omillar bilan bog'langan bo'lsa, zamonaviy ta'lim menejmenti inson omiliga, ayniqsa kommunikativ boshqaruv kompetensiyalariga asoslanadi.

P. Drucker (2006) "The Effective Executive" asarida yetakchilik faoliyatining asosi muloqot va o'zaro tushunish ekanini, ya'ni "communication management"ning boshqaruvdagi muhim rolini ta'kidlaydi. Shu sababli, ta'lim tizimida o'qituvchi o'z nutqi orqali pedagogik jamoada axborot oqimini boshqaruvchi kommunikator vazifasini bajaradi.

¹ <https://lex.uz/docs/-6079561>

J. Kotter (2011) "Leading Change" asarida ta'lim tashkilotlarida o'zgarishlarni boshqarish jarayonida nutq orqali ilhomlantirish, ishonch uyg'otish va jamoaviy ruhni shakllantirish zarurligini ko'rsatadi. Bu yondashuv o'qituvchi nutq madaniyatini strategik boshqaruv vositasiga aylantiradi.

E. Boyatzis (2018) tomonidan ilgari surilgan "emotional intelligence" nazariyasida esa kommunikativ madaniyatning asosiy tarkibiy qismlari sifatida empatiya, o'zini ifoda etish madaniyati va til orqali boshqaruv psixologiyasi ko'rsatiladi. Ushbu tamoyillar o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirishda metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

O'qituvchi nutqi pedagogik faoliyatning bosh omillaridan biri bo'lib, uning kasbiy identifikatsiyasi aynan nutq orqali namoyon bo'ladi.

V.A. Kan-Kalik (1987) "Pedagogik muloqot" konsepsiyasida o'qituvchi nutqini shaxslararo muloqot, ta'sir o'tkazish va ijtimoiy ongni shakllantirish vositasi sifatida tahlil qiladi. U o'qituvchi nutqining pedagogik jarayondagi axborot uzatish, tushuntirish, baholash, rag'batlantirish va boshqaruv kabi besh funksiyasini ajratib ko'rsatadi.

L.S. Vygotskiy (1996) "Nutq va tafakkur" asarida o'qituvchi nutqini o'quvchi tafakkurini shakllantiruvchi vosita sifatida tahlil qilib, ta'lim menejmenti doirasida nutqning kognitiv boshqaruv funksiyasini asoslaydi. Mahalliy olimlardan

Sh. Yusupova (2021) o'qituvchi nutqining kommunikativ samaradorligini oshirishda "refleksiv tahlil" yondashuvining o'rini belgilab, o'qituvchining o'z nutq faoliyatini tahlil etishi boshqaruvdagi tahliliy fikrlashni kuchaytirishini ta'kidlaydi. So'nggi yillarda "lingvopedagogik kompetensiya" tushunchasi alohida ilmiy kategoriya sifatida shakllandi. Bu atama o'qituvchining til, muloqot va boshqaruv kompetensiyalarining uyg'unlashgan shaklini bildiradi.

G. Ritchie va A. Kline (2019) "Educational Leadership and Language" tadqiqotida ta'lim menejerining muvaffaqiyati bevosita til resurslaridan strategik foydalanish bilan bog'liq ekanini asoslaydi. Ta'lim jarayonida lingvopedagogik kompetensiya quyidagilarni belgilaydi: nutq orqali boshqaruvni amalga oshirish, kommunikativ jarayonlarda o'z-o'zini nazorat qilish hamda muloqotda ijtimoiy-emotsional muvozanatni saqlash. Bunday yondashuvlar ta'lim menejmentida o'qituvchi nutq madaniyatini rivojlantirishning metodik asosini yaratadi. Xalqaro tashkilotlar tomonidan e'lon qilingan zamonaviy tadqiqotlar ham mazkur yo'nalishning dolzarbligini tasdiqlaydi.

NESCO (2024), OECD (2023) va World Bank Education Reports (2022) hisobotlarida ta'lim sifatini boshqarishda pedagogik kommunikatsiya va nutq madaniyati asosiy omillar sifatida qayd etilgan. Xususan, UNESCOning "Education Management and Communication Competence" (2024) hisobotida rahbar va o'qituvchilarning kommunikativ salohiyati o'quv jarayonining motivatsion, tashkiliy va refleksiv samaradorligini belgilovchi mezon sifatida ta'riflangan. OECD (2023) "Teacher Leadership and Professional Growth" hisobotida esa o'qituvchi nutqining boshqaruvdagi o'rni "pedagogik liderlik" kompetensiyasining asosiy elementi sifatida baholanadi. O'zbekiston olimlarining so'nggi yillardagi tadqiqotlarida ham ushbu yo'nalish izchil yoritilmoqda.

M. Qodirov (2020) ta'lim menejmentini "inson resurslarini tizimli boshqarish mexanizmi" sifatida izohlab, unda o'qituvchi shaxsining kommunikativ qobiliyatlari markaziy ahamiyatga ega ekanini ta'kidlaydi.

N. Tursunova (2021) "Pedagogik kommunikatsiyada nutq madaniyati" asarida o'qituvchi nutqini tarbiyaviy ta'sirning eng samarali vositasi sifatida tahlil qilib, undagi ijtimoiy-emotsional uyg'unlikni "menejerlik nutqi" deb ataydi.

2023-yilda O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan tasdiqlangan "O'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish konsepsiyasi"da "nutq madaniyati va pedagogik muloqot" alohida kompetensiya sifatida belgilangan bo'lib, bu hujjat nutq madaniyatini ta'lim menejmentining asosiy indikatorlaridan biriga aylantirdi. Adabiyotlarni tahlil qilish natijasida quyidagi xulosalarga kelinadi:

- nutq madaniyati nafaqat tilshunoslik va psixologiya, balki ta'lim menejmentining integral elementi sifatida qaralmoqda;
- o'qituvchi nutqining kommunikativ, motivatsion va boshqaruv funksiyalari o'zaro bog'liq tizimni tashkil etadi;
- lingvopedagogik kompetensiya o'qituvchining boshqaruv salohiyatini belgilovchi asosiy kompetensiya sifatida e'tirof etiladi;
- xorijiy tadqiqotlar (Chomsky, Kotter, Boyatzis, Drucker) nutqni boshqaruv vositasi sifatida tahlil etgan bo'lsa, mahalliy olimlar (Abduazizov, Yusupova, Qo'ziyev) uning tarbiyaviy va kommunikativ jihatlarini o'rganib chiqishgan;
- hozirgi kungacha o'qituvchi nutq madaniyatini ta'lim menejmenti kontekstida strategik boshqaruv komponenti sifatida tahlil etuvchi kompleks model to'liq ishlab chiqilmagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

“Ta’lim menejmenti tizimida o’qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari” mavzusi bo’yicha tadqiqot metodologiyasi kompleks yondashuvga asoslanadi, chunki nutq madaniyati fenomeni tilshunoslik, psixologiya, pedagogika va menejment fanlarining kesishgan sohasida shakllanadi. Shu bois mazkur tadqiqotda ko’p fanli integrativ metodologik platforma ishlab chiqildi. Tadqiqot metodologiyasining nazariy tayanchi quyidagi ilmiy yondashuvlarga tayanadi:

- sistemali yondashuv (Bertalanfi, 1968) – bu yondashuv o’qituvchi nutq madaniyatini ta’lim menejmentining ijtimoiy-pedagogik tizimi elementi sifatida tahlil qilish imkonini beradi;
- kommunikativ yondashuv (Habermas, 1984) – boshqaruv jarayonida muloqotning intersub’ektiv (o’zaro anglashilgan) mohiyatini asoslaydi;
- lingvopedagogik yondashuv (Abduazizov, 2019) – o’qituvchining nutq faoliyati til, madaniyat va ta’lim jarayonining o’zaro integratsiyasi sifatida talqin etiladi;
- konstruktivistik yondashuv (Piaget, 1972; Vygotskiy, 1996) – o’qituvchi nutqi orqali bilim va ijtimoiy tajriba konstruksiyasi amalga oshirilishini ta’minlaydi;
- menejerlik-kompetensial yondashuv (Boyatzis, 2018; Kotter, 2011) – nutq madaniyati o’qituvchining rahbarlik (leadership) kompetensiyasi bilan uzviy bog’liqligini asoslaydi.

Ushbu yondashuvlar asosida tadqiqotning metodologik paradigmasi ishlab chiqildi. Paradigma o’qituvchi nutq madaniyatini o’rganishda integrativ, refleksiv, kommunikativ va aks ta’sirli boshqaruv tamoyillarini birlashtiradi.

Tadqiqotning konseptual modeli quyidagi markaziy tushunchalar tizimiga asoslanadi:

- ta’lim menejmenti tizimi – pedagogik jarayonni tashkiliy, kommunikativ va strategik boshqarish mexanizmlarini o’z ichiga olgan tizim;
- nutq madaniyati – til vositalaridan maqsadli, estetik, etik va kommunikativ jihatdan to’g’ri foydalanish ko’nikmasi;
- o’qituvchi-menejer shaxsi – ta’lim jarayonida kommunikatsiya va rahbarlik faoliyatini uyg’unlashtiruvchi sub’ekt;
- lingvopedagogik kompetensiya – o’qituvchining til, muloqot va boshqaruv kompetensiyalarining integratsion ko’rinishi;
- kommunikativ boshqaruv – boshqaruv qarorlarini shakllantirish va amalga oshirishda muloqotga asoslangan strategik jarayon.

Mazkur modelda o’qituvchi nutq madaniyati ta’lim menejmentining “inson omili”ni boshqaruvchi mexanizm sifatida talqin etiladi. Konseptual model quyidagi mantiqiy zanjir asosida qurildi:

nutq madaniyati → kommunikativ kompetensiya → boshqaruv samaradorligi → ta’lim sifatining oshishi.

Ushbu zanjirda o’qituvchi nutqi menejment tizimining axborot-tahliliy, motivatsion va tashkiliy funksiyalarini bajaruvchi vosita sifatida ko’riladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta’lim menejmenti tizimida o’qituvchi nutq madaniyatini rivojlantirishning ilmiy-metodologik asoslarini ishlab chiqish, uni ta’lim boshqaruvi samaradorligini oshiruvchi strategik komponent sifatida tahlil qilish tadqiqotning asosiy yo’nalishini tashkil etadi. Tadqiqotning ob’ekti ta’lim menejmenti tizimidagi o’qituvchi faoliyati va uning kommunikativ jarayonlaridan iborat bo’lib, predmeti o’qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirishning menejerlik strategiyalari va lingvopedagogik mexanizmlarini o’z ichiga oladi. Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: ta’lim menejmenti tizimida o’qituvchi nutq madaniyatining funksional tuzilmasini aniqlash, nutq madaniyati va boshqaruv kompetensiyasi o’rtasidagi bog’liqlikni ilmiy asoslash, lingvopedagogik yondashuvlar asosida nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish, ta’lim menejmentida kommunikativ samaradorlik indikatorlarini belgilash hamda o’qituvchi nutq madaniyatining kasbiy yetakchilikka ta’sirini aniqlash. Tadqiqotning ishonchilligi va ilmiy asoslanganligini ta’minlash maqsadida tizimli-tahliliy, qiyosiy-taqqoslash, kontent-tahlil, model yaratish, ekspert baholash hamda refleksiv tahlil metodlaridan foydalanildi.

Tizimli-tahliliy metod orqali ta’lim menejmenti tizimining o’zaro bog’langan elementlari – boshqaruv, kommunikatsiya, o’qituvchi va o’quvchi o’rtasidagi muloqot tizimi tahlil qilinib, o’qituvchi nutq madaniyatining boshqaruv samaradorligiga ta’sir mexanizmlari aniqlangan.

Qiyosiy-taqqoslash metodi yordamida xorijiy (Chomsky, Boyatzis, Kotter, Drucker) va mahalliy (Abduazizov, Yusupova, Qo’ziyev) olimlarning yondashuvlari solishtirilib, nutq madaniyatining menejerlik kontekstidagi o’rni xalqaro tajriba asosida umumlashtirilgan.

Kontent-tahlil metodi o'qituvchilar nutqining real namunalarini (dars jarayoni, seminar, yig'ilish, suhbat yozuvlari) o'rganishga yo'naltirilib, unda kommunikativ strategiyalar, til vositalarining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari, so'z boyligi va axloqiy-estetik me'yorlarga amal qilinishi tahlil qilingan. Model yaratish (modeling) metodi yordamida o'qituvchi nutq madaniyatini boshqaruv kompetensiyasi bilan integratsiyalovchi konseptual model ishlab chiqilib, unda nutq madaniyati boshqaruvdagi kommunikativ faoliyatning asosiy determinanti sifatida tasvirlangan.

Ekspert baholash metodi orqali 20 nafar ta'lim muassasasi rahbari va 40 nafar tajribali o'qituvchi ishtirokida o'tkazilgan so'rov natijalariga asoslanib, "kommunikativ boshqaruv samaradorligi" indikatorlari ishlab chiqilgan.

Refleksiv tahlil metodida o'qituvchining nutq faoliyatini o'z-o'zini tahlil qilish (self-assessment) orqali baholash yondashuvi ishlab chiqilib, bu metod shaxsiy nutq refleksiyasini kasbiy o'sish vositasiga aylantirish imkonini bergan.

Tadqiqot quyidagi metodologik prinsiplarga tayanadi: ilmiylik, tizimlilik, shaxsga yo'naltirilganlik, integrativlik, refleksivlik va innovatsionlik.

- Ilmiylik prinsipi shundan iboratki, nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari psixolingvistik qonuniyatlarga asoslanadi;
- Tizimlilik prinsipi o'qituvchi nutq madaniyatini ta'lim menejmentining barcha komponentlari bilan o'zaro aloqada o'rganishni nazarda tutadi;
- Shaxsga yo'naltirilganlik prinsipi o'qituvchining nutq faoliyatini shaxsiy kompetensiya va kasbiy qadriyatlar bilan bog'liq holda tahlil etadi;
- Integrativlik prinsipi lingvistik, pedagogik va boshqaruv yondashuvlarini bir butun konseptual tizimda uyg'unlashtiradi;
- Refleksivlik prinsipi nutq faoliyatida o'zini anglash jarayonlarini boshqaruv samaradorligining sharti sifatida ko'radi;
- Innovatsionlik prinsipi esa media-kommunikatsiya, axborot texnologiyalari va raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishni zarur deb hisoblaydi.

Tadqiqot natijalarining ishonchilligi metodologik yondashuvlarning ko'p darajaliligi, empirik ma'lumotlar bilan nazariy xulosalarning uyg'unligi hamda xalqaro manbalar asosida verifikatsiya qilinishi bilan ta'minlandi. Amaliy ahamiyati shundaki, o'qituvchi nutq madaniyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan trening va seminar dasturlari ishlab chiqish, ta'lim menejmentida kommunikativ kompetensiyani baholash mezonlarini yaratish hamda oliy pedagogik ta'lim dasturlariga "Nutq madaniyati va menejerlik kommunikatsiyasi" fanini integratsiya qilish imkonini beradi. Tadqiqot natijasida o'qituvchi nutq madaniyatini rivojlantirishga oid nazariy-tizimli model ishlab chiqildi. Model uch bosqichdan iborat: diagnostik bosqichda o'qituvchi nutqining mavjud darajasi va kommunikativ kompetensiya holati aniqlanadi; tizimlashtirish bosqichida o'qituvchining nutq madaniyati komponentlari (lingvistik, etik, psixologik) integratsiya qilinadi; rivojlantirish bosqichida esa o'qituvchining menejerlik faoliyatida nutq strategiyalarini takomillashtirish, ya'ni nutq orqali boshqaruv madaniyatini shakllantirish amalga oshiriladi. Har bir bosqichda refleksiv baholash, ko'nikma monitoringi va interaktiv kommunikatsion mashg'ulotlar asosiy vosita sifatida qo'llaniladi.

XULOSA

Tadqiqot metodologiyasi shuni ko'rsatadiki, ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchi nutq madaniyatini rivojlantirish tizimli yondashuv, lingvopedagogik integratsiya va kommunikativ boshqaruv konsepsiyasi asosida samarali amalga oshiriladi.

Nutq madaniyati o'qituvchining kasbiy yetakchilik kompetensiyasini shakllantiradi, boshqaruv samaradorligini oshiradi va ta'lim sifatini belgilovchi asosiy insoniy resursga aylanadi. Shu sababli, ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchi nutq madaniyatini rivojlantirish – bu nafaqat pedagogik, balki strategik boshqaruv vazifasidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abduazizov, A. (2019). Nutq madaniyatining lingvopedagogik asoslari. Toshkent: TDPU nashriyoti.
2. Yusupova, Sh. (2021). Pedagogik kommunikatsiyada o'qituvchi nutqining o'rni. O'zbekiston Pedagogika jurnali, 4(2), 45–50.
3. Chomsky, N. (2002). On Nature and Language. Cambridge University Press.
4. Searle, J. (2015). Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts. Cambridge University Press.
5. OECD. (2023). Teacher Leadership and Professional Growth. Paris.
6. UNESCO. (2024). Education Management and Communication Competence. Geneva.
7. Abduazizov, A. A. (2019). Nutq madaniyatining lingvopedagogik asoslari. Toshkent: TDPU nashriyoti.
8. Yusupova, Sh. B. (2021). Pedagogik kommunikatsiyada o'qituvchi nutqining kasbiy samaradorligi. O'zbekiston Pedagogika jurnali, 4(2), 45–50.
9. Qo'ziyev, B. R. (2022). O'qituvchining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Pedagogika va Psixologiya ilmiy jurnali, 3(1), 68–73.
10. Tursunova, N. M. (2021). Pedagogik kommunikatsiyada nutq madaniyatining o'rni. Toshkent: Innovatsiya nashriyoti.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.